

NARSİZM VE NARSİZİZMLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR GÖZDEN GEÇİRME

Meryem KARAAZİZ ¹, İrem ERDEM ATAK ²

ÖZET

Çağımızın kişilik yapılanması olarak bilinen “narsisizm” Yunan mitolojisinden sudaki yansımasını gören ve yansımasına, yani kendisine aşık olan ve bir ömür boyu ulaşamayacağı bu aşkın peşinde aşkını (kendisini) izleyerek ömrünü tüketen Narkissos’dan gelmektedir. Narsisizm normal ve patolojik düzey olarak ikiye ayrılmaktadır. Narsisizmin anlaşılması konusunda en büyük katkısı psikanalitik teorilerden Nesne İlişkileri ve Kendilik Kuramı sağlarken, günümüzdeki önemini korumasını 1980 yılında yayımlanan DSM-III’e borçludur. (Ozan ve ark., 1980). Narsisizmle ilgili bugüne kadar yapılan birçok araştırma ve bu araştırmalara zemin hazırlayan ölçümlenmeler mevcuttur. Bu araştırmalar arasında, dinamik yönelimli Projektif Testlerle yapılan araştırmalar ve betimleyici yönelimli Objektif Testlerle yapılan araştırmalar yer almaktadır. Bu yazı narsisizm, kavramın ilk ortaya çıktığı dönemden günümüze kadarki gelişim süreci içinde en dikkat çekici bulgular temelinde ele almayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: narsisistik, normal narsisizm, patolojik narsisizm, narsisistik kişilik bozukluğu, narsisizmin ölçümlenmesi, narsisizmle ilgili yapılan araştırmalar.

Karaaziz, M. ve Erdem Atak, İ. (2013). Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne*, 1 (2), s.44-59.

¹ Psikolog, Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi.
meryem.karaaziz @ gmail.com

² Yrd.Doç.Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi

A REVIEW ON NARCISSISM AND RESEARCHES RELATED NARCISSISM

ABSTRACT

In this era that we live in there are such personality structures that we call ‘narcissism’ which is based on the Greek Mythology as the person who sees there is own reflection on the water and from this reflection he falls in love, in other words falls in love with oneself and throughout his life strives to find this love that can never reached. Narcissism is separated into two as being normal and pathological. The biggest help in understanding narcissism comes from the psychoanalytical theories of object consistency and theory of self but the importance and severity of the disorder was stated in the DSM-III (Ozan ve ark., 1980). There are many research taken place on Narcissism and many measurements enabled in this research. There are dynamically orientated with projective tests and descriptive orientated objective tests among these studies. This article’s aim is to discuss Narcissism’s development process from the first time when it was found until today with interesting findings.

Keywords: Narcissistic, Normal Narcissism, Pathological Narcissism, Narcissistic personality disorder, Measurements of Narcissism, Studies on Narcissism.

Narsisizm Kavramı

Çağımızın kişilik yapılanması olarak bilinen “narsisizm” Yunan mitolojisinden sudaki yansımasını gören ve bu yansımasına yani kendisine aşık olan ve bir ömür boyu ulaşamayacağı bu aşkın peşinde aşkını (kendisini) izleyerek ömrünü tüketen Narkissos’dan gelmektedir. Narkissos bu imkansız aşkına ulaşma isteğiyle sarılır ve suya düşüp boğularak hayatını kaybeder (İlkay, 2002). Narsisizm sözcüğü de bu hikayeden gelmektedir (Dorland, 1986). Narsisizmin sözlük anlamına bakıldığında; kişinin kendi vücuduna yönelttiği cinsel arzu ve haz anlamına gelmekte olduğu görülür (Özsaydın, 1984). Narsisizm kelimesi ilk kez 1898 yılında psikanalitik kuramcı Ellis tarafından psikolojik bir kavramı açıklamak amacıyla kullanılmış ve Ellis narsisizmi özellikle kadınlarda görülen ve cinsel dürtüleri bireyin kendisine hayranlıkla yöneltmesini içeren duygular olarak açıklamıştır (Rozenblatt, 2002). Narsisizm psikanalitik literatürde de önemli bir yer taşımaktadır. Freud, “narsisizm” kelimesini Cinsellik Teorisi Üzerine Çalışmalar isimli makalesinde kullanmıştır. Freud’un, “Narsisizm Üzerine Bir Giriş” adlı makalesi narsisizm üzerine ilk önemli çalışması olarak kabul edilir. Narsisizmin psikanalizdeki yeri bu makaleye dayanmaktadır. Ancak Freud narsisizmi bir durum olarak ele alıp açıklarken, Jung ve birçok araştırmacı süregelen olgu olarak ele almaktadır (Rapier, 2005). Narsist birey, yaşamın daha ilk aylarında bile yalnızlık duygusunu tatmaya başlamıştır. Gereksinimleri karşılanamayan ve ihmal edilen birey daha bebeklik döneminde bile kendine yetmeye çalışma gereksinimini deneyimlemektedir (Ozan ve ark., 2008). Sağlıklı bir gelişim için yaşamın ilk yıllarında bebeğe bakım veren kişiyle oluşması gereken bağın oluşamaması ve bebeğin gereksinimlerinin yok sayılması bebeğin düş kırıklığına uğramasına yol açmakta ve olumsuz duyguları deneyimlemesine zemin hazırlamaktadır (Mahler, 1968). Bu şekilde gelişim gösteren sürecin ardından bebek nesneye yapması gereken libidinal yatırımı kendisine yapar ve dış dünya yerine iç dünyasında yaşamayı tercih eder (Freud, 1914).

Normal Narsisizm

Normal narsisizm, bireyin kendisi, yakın çevresi ve çevresindeki diğer bireylerle uyumu ve çevresinin beklentilerini karşılayabileceği duygusunu yaşantılamasıdır (Rozenblatt, 2002). Kişinin kendine verdiği değer ve özgüveninin hiçbir kuşku duyulmaksızın olabildiğince yüksekte bulunması ve başkaları tarafından gelen eleştiri ya da olumlu/olumsuz etkilerin kişinin özgüvenini olumsuz yönde etkileme gücünün en aza indirildiği durumdur. Kişi çevresindeki bireylerin onla ilgili görüş ve düşünceleriyle beslenmek yerine kendisiyle ilgili olan görüş ve

düşüncelerine odaklanır ve özgüvenini bu şekilde kabartarak doyurur (Akhtar, 1989). Kişinin diğer insanlar tarafından sevilme, beğenilme, takdir edilme vb. tepkiler alması her insanı mutlu eder. İşte bu beklentiler ya da gereksinimler narsistik gereksinimlerdir. Bu gereksinimlere tüm insanlar ihtiyaç duyar. Ama bu gereksinimlerin ifadesi çoğu zaman olumsuz duygu yaşantılanmasına yol açabilmektedir. Açık açık ifade edilmese de burada amaç çevre tarafından kendince hak ettiği değeri almak ve kabul görmektir. Bu gereksinimin doyurulması için birey çok zaman harcamakta ve her şeyi yapmaya açık olmaktadır. Bu çabasının ardından kendince hak ettiğine inandığı değeri ya da kabul edilmeyi yaşayamayan birey narsistik yaralanma yaşayabilir. Bu incinme günlük yaşam olaylarıyla hatta başkalarına göre çok önemsiz sayılabilecek durumlarla da ortaya çıkabilir (Özmen, 2006).

Patalojik Narsisizm

Patalojik narsisizme sahip olan bireyler kendinden tamamen emin ve başkalarının düşüncelerini önemsemez bir tavırla davranmalarına rağmen içsel süreçte tamamen başkalarının düşünceleriyle beslenmeye açık bireylerdir. Bu durum da bu bireylerin dış görünüşlerindeki abartılı güvenleri ve kendinden emin tavırlarının aksine iç süreçlerinde kendilerine güvenmeyen bireyler olduklarının göstergesidir. Patolojik narsisizmdeki en önemli nokta bireyin tamamen dıştan gelen yorumlarla beslenmeye açık ve muhtaç olmasıdır.

Normal narsisizmle patolojik narsisizmin ayırımını sağlayan ve farkını ortaya koyan noktada budur. Aynı zamanda patolojik narsisizmden muzdarip bireyler kendi içlerinde kendilerine yönelik değersizlik ve kendilerinde hoşlarına gitmeyen diğer olumsuz özelliklerini çevrelerine yansıtarak rahatlama yolunu seçmektedir. Bu nedenledir ki; patolojik narsisizmden muzdarip bireyler kendilerine yönelik ifade edilen olumsuz duygulara, eleştirilere aşırı duyarlı tavırlar (aşırı öfke, saldırganlık vb.) sergilerler (Kernberg, 1975).

Aslında patolojik biçimde narsisist bireyler kendilerini, kendilerine göre bir şekilde tehdit ettiğine inandıkları durumlardan korumak adına bir nevi savunma mekanizması geliştirip bu şekilde bir kişilik organizasyonu içerisine girmiş gibidirler (Rozenblatt, 2002).

Kernberg'e göre (1985), normal narsisizmde kendiliğe libidinal yatırımın olmasına karşın, bütünleşmiş iyi ve kötü kendilik imgeleri vardır. Kohut, (1971) narsisizmin patolojik ve normal narsisizm arasında bir devamlılık olduğuna

inanırken Kernberg'e göre patolojik narsisizmi normal narsisizmden ayıran birçok farklılıklar vardır ;

“Patolojik narsisizme özel narsisistik direnç, onu normal narsisizmden ayırır. Patolojik narsisizm normal narsisizmden farklı olarak patolojik nesne ilişkilerinden kaynaklanır. Bunun yanında normal narsisizmden farklı olarak ego ve süperegoda patolojik bir ayrışma ve bütünleşme eksikliği vardır. Normal narsisizmde libidinal ve saldırgan yatırım yapılmış nesne imgeleri bütünleşmiştir. Patolojik narsisizmde ise bu içselleştirilmiş nesne imgelerinin patolojik gelişimi görülür. Patolojik narsisizmden farklı olarak normal narsisizmde eleştiri, suçlama ve başarısızlığa karşı aşırı tepkinin yanında nesnelere ilgi gösterme, nesnelere güvenme ve bağımlılık birlikte bulunur. Normal çocuksu narsisizmde çocuğun talepleri ihtiyaçlarıyla bağlantılıdır, oysa patolojik narsisizmde talepler aşırdır ve tatmin edilemez. Narsisistik hastaların soğukluğu, mesafeliliği, küçümseme ve değersizleştirilmesi, küçük çocuğun bencilliğinden farklıdır.”

Tüm bu özelliklere bakıldığında normal narsisizm ve patolojik narsisizmin farklı olduğu görülmektedir (Kernberg, 1985).

Narsisistik Kişilik Bozukluğu

Kişilik, kişiye özgü kalıcı özellikler anlamına gelmekle birlikte bireyin duygusal ve davranışsal etki ve tepkilerini içeren önceden tahmin edilebilir, rutin ve stabil bir durumdur (Özçetin ve ark., 2008). Kişilik bozukluğu ise “normal kişilik”ten sapma olarak kabul edilebilir. Kişilik bozukluğuna özgül değerler, toplumlar, dünyaya karşı algı vb. sebep olabilmektedir (Sayar, 2003). Kişilik bozukluğunda sıklık ve yaygınlık olayları toplumlara, kültürlere ve toplumu oluşturan bireylere bağlı olarak değişim gösterebilmektedir (Özçetin ve ark., 2008). Narsisizm özellikleri gösteren bireyler amaçları doğrultusunda başkalarını kullanır, kendilerine olduklarından fazla değer verip, çevresinden de aynı oranda değer görmeyi beklerler. Ancak, bu beklentilerine rağmen kendileri çevresindeki bireylere eşduyum gösteremezler. Günümüzde birçok lider, işadamı vb. konumlardaki bireylerde bu durum gözlenmektedir (Sayar, 2003). Özellikle tüketici toplumlarında, narsisistik kişilik bozukluğu işbirlikçi toplumlara göre anlamlı derecede fazladır (Doğaner, 1996).

Narsistik kişilik bozukluğu 1980 yılında APA tarafından DSM-III'te şu tanı ölçütleriyle yer bulmuştur: Grandiyöz (görkemli, gösterişli) tarzda önemli ve eş benzeri olmama duygusunu yaşantılama; başarı, güç, zeka, güzellik gibi kavramlara

sınırsız bir biçimde sahip olduğuna inanma veya ideal aşk düşlemini kurma; olumsuz yaşam olaylarına tahammülsüzlük; herhangi bir sorumluluk almadan ayrıcalık ve hak talebi içerisinde olmak; eşduyuma olabildiğine az derecede sahip olmak hatta olamamak (Hyman, 1989). Ardından yıllar içindeki gelişmeler baz alınarak hazırlanan DSM-IV'de narsistik kişilik bozukluğu aşağıdaki semptomlardan en az beşinin var olması ile erken erişkinlik döneminde başlayan beğenilmeye ve takdir görmeye yönelik aşırı ihtiyaç ve empati (eşduyum) yokluğu ile ortaya çıkan sürekli davranış biçimi olarak da tanımlanabilir.

1. Kendisinin çok önemli olduğu duygusunu taşıma, başarılarını ve yeteneklerini abartma, yeterli bir başarı göstermeksizin üstün biri olarak bilinmeyi bekleme.

2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da kusursuz sevgi üzerinde kafa yorma.

3. Özel ve eşi bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da toplumsal durumu üstün kişilerin kendisini anlayabileceğine ya da ancak onlarla arkadaşlık etmesi gerektiğine inanma.

4. Çok beğenilmek isteme.

5. Hak kazandığı duygusu taşıma. Kendisinin, özellikle kayırılacak olduğu bir tedavi biçiminin uygulanacağı beklentisi içinde olma ya da bu beklentilerine göre uyum gösterme.

6. Kişiler arası ilişkileri kendi çıkarları için kullanma ve kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarının zayıflıklarını kullanma.

7. Empati (eş duyum) yapamama. Başkalarının duygularını tanıyıp, tanımlama ve ihtiyaçlarının farkına varıp, bu ihtiyaçların giderilmesi konularında isteksiz olma.

8. Çoğu zaman başkalarını kıskanma ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanma.

9. Küstah, kendini beğenmiş davranış ya da tutumlar sergileme; eleştirilere karşı öfke, utanç veya küçük düşme tepkisinde bulunma (Köroğlu, 1994: 248).

Psikodinamik (davranışların altında yatan etkenlerin incelenmesi) yaklaşıma göre, çocukluk çağında yaşanan korku, başarısızlık, bağımlılık gereksinimlerinin ebeveyn yokluğu ya da herhangi bir rahatsızlık sonucu ihmal edilmesi, eleştiri ya da sergilediği davranışlara yönelik alaycı tepkiler görmesi, patolojik narsisizmin

gelişmesine ve bunu narsisistik kişilik bozukluğuna yol açmasına sebep olmaktadır (Güleç ve Köroğlu, 1998: 742).

Kohut (1977), narsistik kişilik bozukluğun kökeninde yatan nedenin kişinin “benlik yapısındaki temel kusur” olduğunu ifade etmektedir (Özakkaş, 2006; Kohut, 1971) Narsisistik kişilik bozukluğuna sahip kişiler kendilerini fiziksel ve ruhsal yönden aşırı beğenen, üstün gören, sürekli beğeni, ilgi ve onay bekleyen; gittikleri her yerde hemen özel ilgi göreceğine, üstün bir yeri hakkettiğine inanan kişilerdir. En güzel, en yakışıklı, en başarılı, en parlak kişi odur ya da o olacaktır. Böylesine yoğun narsisistik beklentiler içinde hayal kırıklıkları ve incinmeler de o denli sık olabilir. Bireyin benlik saygısı, dışardan gelecek ilgi, beğeni, onaylarla beslenmektedir. Söz konusu kişiler eleştiriye dayanamazlar ve sürekli övgü beklerler (Kohut, 1977). Bu nedenle görünüş ve davranış hep bunları elde etmeye yöneliktir. Beklentileri karşılanmayınca benlik saygıları hemen düşer. Kırgınlıklar, bunaltı ve çökkünlük olabilir. Kendilerini yüceltmek, daha üstün görmek ve göstermek için başkalarını kullanır, hatta sömürürler. Arkadaşlıkları yalnız bu yönde çıkar sağlamak içindir. Başkalarının duygu ve düşüncelerine, gereksinimlerine eşduyum gösteremezler. Bu nedenlerle ilişkilerde bencil, ben-merkezcil olarak tanınırlar (Öztürk, 2002). Ama gerçek şudur ki bu kişiler başkalarını sevmeyi başaramadıkları gibi kendilerini de sevmeyi başaramamaktadırlar (Evren, 1997).

Narsisizm ile İlgili Yapılan Araştırmalar

‘Narsisistik Kişilik Bozukluğu’ tanısı koyabilmek için çeşitli objektif ve projektif testler mevcuttur. Psikoloğun öğrenmek istediği ama testi alan kişinin kendisinin bilinç düzeyinde olmayan bilgileri projektif testlerle öğrenebiliriz. Bu testler bilinçdışı ortaya çıkarmaya yarayan testlerdir. Projektif testlerde uygulayan kişi katılımcının test sırasındaki tüm davranışlarını dikkate alıp kaydetmek zorundadır; çünkü her bir davranış bir anlam ifade etmektedir (Schafer, 1967). Uygulamaların uzun zaman almaması ve karmaşık sorular içermemesi projektif testlerin bir diğer özelliğidir. Narsisizmle ilgili en çok kullanılan projektif test "Rorschach Testi"dir. Rorschach testi mürekkep lekelerinden oluşan 10 kartı içeren anlaşılması olabildiğine kolay ve uygulayan kişiye uygulanan kişilik hakkında özellikle dinamik özellikleriyle ilgili bilgi veren projektif bir testtir. Mürekkep lekeleriyle ilgili ilk çalışma 1895 yılında Binet tarafından psikoloji yıllığında yayınlanmıştır. Ancak, Binet bu işi tasarım kanıtı şeklinde ele almıştır. Bu çalışma birçok psikologu da bu konuda çalışmaya teşvik etmiştir. Ancak bu konuda psikoloji dünyasına damgasını vuran ve günümüzde de halen kullanılmaya değer bulunan araştırmayı yapan İsviçreli psikiyatrist Hermann Rorschach olmuştur (Cansever,

1963). Narsistik kişilik bozukluğu tanısını koyabilmek için kullanılan birçok objektif test de mevcuttur. Objektif kişilik testleri, projektif testlerin aksine yapılandırılmış malzeme içeriklidir. Ayrıca objektif testler standart bir puanlama ve yorumlama prosedürüne sahiptirler. Kişiliği ölçme amacıyla kullanılan birçok kağıt-kalem testi de objektif testler başlığı altına girmektedir. Narsisizmle ilgili yapılan çoğu araştırmada Narsistik Kişilik Envanteri (Narcissistic Personality Inventory)'nin kullanılması tercih edilmiştir. Narsistik Kişilik Envanteri, Dr. Robert Raskin ve Dr. H.C.S. Hall tarafından ilk kez 1979 yılında geliştirilmiştir. Ardından, Dr. Robert Raskin ve Dr. Howard Terry tarafından günümüzde de kullanılan hale getirilmiştir. Ölçeğim Türkçeye çevirisi, geçerlik ve güvenirlik çalışması 2000 yılında, Hakan Kızıltan tarafından "Narcissistic Personality Inventory (NPI) Ölçeğinin Türkçe Formu Dil Eşdeğerliliği, Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışmaları" adlı yüksek lisans teziyle yapılmıştır. Bu çalışmayla, narsistik kişilik bozukluğu ölçeği Türkçeye çevrilmiş ve bu konudaki Türkçe araştırmalara kapı açılmıştır (Timuroğlu ve İşcan, 2008). Daha sonra 2006 yılında, NPI ölçeği 16 soruya indirilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu şekilde 16 sorudan oluşan bir ölçek hem zaman kaybını engellemekte hem de katılımcıdan kaynaklanabilecek hata oranını düşürmektedir (Ames, 2006). Ölçeğin Türkçeye geçerlilik ve güvenirlik çalışması ise Salim Atay tarafından 2009 yılında yapılmıştır (Atay, 2009).

Narsisizmle ilgili yapılan projektif ve objektif çalışmaların kendi aralarında ve birbirleriyle karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkan bulgular dikkate değerdir. Objektif testlere bakıldığında narsisizm ile demografik özellikler arasında anlamlı derecede olumlu ya da olumsuz ilişki bulunamamıştır. Diğer bir deyişle, Narsisizm, yaş, cinsiyet, aile durumu vb. demografik özelliklere göre değişim göstermemektedir (Atay, 2009).

Ergenlik dönemindeki bireylerle yapılmış olan araştırmalar, narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerin kendilerinin istemediği ve arzu etmediği yönde gelişim gösteren olaylar karşısında savunucu davranış içerisinde hareket ettiklerini göstermektedir. Hatta sözel ya da fiziksel olarak saldırgan davranış sergileme yolunu da seçmekte hiç çekinmemektedirler (Temel, 2008). Narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireyler, demografik özelliklerden biri olan yaş oranları fark etmeksizin saldırgan ve karşısındaki birey ya da bireyleri aşağılama yolunu seçmekten çekinmeyen davranışlar sergilemektedir. Ayrıca demografik özelliklerden bir diğeri olan katılımcının "eğitim durumu" da narsistik kişilik yapılanmasıyla anlamlı derecede fark göstermemektedir. Ancak yapılan bir araştırmada genel narsistik özellikleriyle eğitim durumuna göre farklılık bulunamamasına rağmen, yüksek lisans mezunu katılımcılarla lisans mezunu katılımcılar arasında "Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur. İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görürler."

sorularını farklı yanıtladıkları ve yüksek lisans mezunu katılımcıların lisans mezunu katılımcılara göre daha fazla narsistik yanıt verdikleri tespit edilmiştir (Atay, 2009).

Bilindiği üzere, Kohut 1977 yılında, narsistik kişilik bozukluğu gelişiminin "büyüklenmeci kendilik" ve "idealleştirilmiş ebeveyn imagosu" hatlarında takılmış oldukları teorisini sunmuştur. Narsistik Kişilik Bozukluğu (NKB) tanısı alan bireylerle (deney grubu) bu tanıyı almayan bireyler (kontrol grubu) arasında yapılan çalışmada anlamlı derecede fark bulunmuştur. Kontrol grubunun "sağlıklı büyüklenmeci kendilik" ve "sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu" ile deney grubunun puanları arasında anlamlı derecede fark bulunmuştur (Anlı ve Bahadır, 2007). Ancak, deney grubunun "büyüklenmeci kendilik" ve "idealleştirilmiş ebeveyn imagosu" arasında anlamlı derecede fark bulunamamıştır. Bu da Kohut'un kuramını destekleyen nitelikte bir sonuç oluşturmıştır. Burada fark bulunmaması bir başka bakış açısıyla şu şekilde açıklanabilir: Narsisizmi tek yönlü olarak tanımlamak hata olabilir. 1995 yılında Kernberg'in değindiği habis narsisizm küstah, bencil, sınırlanmayı sevmeyen, kendini her konuda haklı gören ve kendinde her şeyi yapmaya hak gören, farkında olmadığı bir uyarana açlığı içerisinde doyuma ulaşmayı hedefleyen büyüklenmeci narsisizm olarak tanımlamıştır. Erten'in 2004 yılında "Narsistik Kişilerde Cinsellik" konulu çalışmasında ise narsisizmi kapalı narsisizm olarak ele almış ve utangaç, çekimser, kendine yönelik yetersizlik duyguları yaşantılayan ve uyarana karşı doyuma ulaşma konusunda büyük tahammülsüzlükleri olan narsistik yapı şeklinde tanımlamıştır. Başka bir tanımlamayla bu yapı açık ve kapalı narsisizm olarak ele alınabilir. Açık narsisizm; küstah, bencil, sınırlamayı sevmeyen ve büyüklenmeci fantezileri içerisinde eş duyguyu minimal düzeyde olan kişilik yapılanması olarak tanımlanabilir. Kapalı narsistik yapıdaki kişiler ise; kendilerine yönelik aşağılık duygularıyla baş etmeye çalışan ve başkalarından gelecek olan eleştiri ve yorumlara karşı aşırı bir içselleştirme durumunda olan yapılanmadır (Rose, 2002).

Narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerde iş hayatındaki roller incelendiği zaman görülen profil önemlidir. Narsistik kişilik yapılanması olan bireylerin motivasyonunun oldukça yüksek olması, liderlik rolünü hakkıyla üstlenmeleri ve başarıyla yürütmeleri, performanslarının da oldukça yüksek olması vb. kavramlara sahip olmaları yüzünden örgütsel davranışla narsistik yapılanma arasında anlamlı derecede ilişki vardır (Atay, 2009). Ancak, Narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerin benlik değerinin oldukça şişkin olması nedeniyle hak ettiklerini düşündükleri ve inandıkları mevkilerde olmaz ve bu hakkı çevresindeki bireylerden almaz ise iş hayatlarında tatminsizlik yaşamaları kaçınılmaz son olarak ortaya çıkabilir. Narsisizm ile işyerindeki şiddet arasında doğrudan bir ilişki olduğu unutulmamalıdır (Penney, 2002). Yapılan araştırmalar da bu durumu destekler

niteliktedir. Yapılan birçok literatür çalışmasında da narsisizm ile iş tatmini arasında güçlü olduğu kadar ters yönde de ilişki bulunmuştur. İki değişken arasında ortaya çıkan en kuvvetli farkın işin niteliği ile teşhircilik boyutları arasında olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, işin niteliği ile kendine olan beğenme ve üstünlük duyguları arasında güçlü ve ters yönde ilişki olduğu sonucuna da varılmıştır. Narsisizme ait teşhircilik ve kendini beğenme boyutu arasında oldukça kuvvetli ve anlamlı ilişki bulunmuştur. İş yerlerinde çalışan bireylerin orta, düşük veya yüksek mevkilerde olması arasında fark gözetmeksizin terfi etme şanslarının olmaması ve bu düşünceye sahip olmaları iş tatmini ve işe yönelik motivasyonlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerin, sömürmecilik, yetki alma ve şiddete karşı eğilimlerinden dolayı bu kişiliklerle çalışılırken şirket içindeki kontrol mekanizmasının sağlıklı bir biçimde çalışması sağlanmalıdır (Timuroğlu ve İşcan, 2008). Narsistik bireylerin eşduyumu yapmamasından dolayı duygusal olmayan gerçekçi kararlar almada oldukça başarılı oldukları bilinmektedir (Hyman, 1989). Ayrıca, yaşantıladıkları başarısızlık korkusu nedeniyle riskleri daha dikkatli değerlendirebilmekte ve önlem almakta oldukça başarılı oldukları gözlemlenmektedir (Timuroğlu ve İşcan, 2008). Narsisizmle liderlik boyutu arasında anlamlı derecede ilişki olduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir (Popper, 2002).

Sigmund Freud, narsisizmi; dış dünyadan çekilen libidonun benliğe yönetilmesiyle ortaya çıkan bir durum olarak açıklamaktadır. Freud kişinin iç dünyasından değil de dış dünyadan nesne yatırımı çekerek oluşturulduğunu söylediği narsisizmi birincil ve ikincil olarak ayırıp narsisizmi birincil bir narsisizm üzerine eklenen ikincil bir narsisizm olarak kavramlaştırır (Freud, 1914). Projektif testler, kişinin dinamik yönünü ortaya çıkarmakta paha biçilmez bir yoldur. Rorschach testi kullanılarak yapılan araştırmalarda da objektif testlerden olan Narsistik Kişilik Envanteri'yle yapılan araştırmalardaki gibi narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerin reddedilme karşısında aşırı duyarlı davranmaları, bütünlüğünü kaybetmiş duygusunu yaşamaları, yoğun ve aşırı öfke gösterme gibi davranışlar sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Psikanalitik kuram bu durumu; çocukluğunda gelişmekte olan kendiliğinin bütünleştirilmesine yönelik cevapların tamamlanamamış olduğu şeklinde kabul etmektedir. Narsistik kişilik bozukluğuna sahip bireylere uygulanan, Rorschach testi sonucunda bu durumdan dolayı yetişkinlik hayatında "boşluk depresyonu" yaşantıladığı varsayılmakta ve bireyler "boşluk depresyonu"ndan kurtulmak amacıyla aşırı düzeyde işe yönelmektedirler. Birey kendisini iyi hissedebilmek adına çocuklarda görülmesi beklenen davranışlar sergileyebilmektedirler. Aynı zamanda narsistik kişilik bozukluğuna sahip bireyler ülküsel nesne açlığı (ideal hungry) içerisinde nesne doyumuna ulaşmak amacıyla elinden geleni yapmaktan çekinmemektedir. Kendilerini, ideal saydıkları bireyleri arayıp buldukları zaman değerli hissederler. Çoğu zaman, içsel boşluklarını hiçbir

nesne veya anlama doldurmayı başaramazlar. Başkalarına karşı duydukları yoğun gereksinimleri, reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık göstermelerine yol açarken diğer taraftan da derin ve bilinçdışı düzeylerde, bu hayranlık besledikleri çevre tarafından yıkıma uğratılacakları korkusunu yaşarlar (Terbaş, 2004).

Narsistik Kişilik Bozukluğu, içsel süreçleri projektif testlerle incelendiği zaman birçok vakada depresyon ve değersizlik ön plana çıkmaktadır. Çıkan sonuçlar değerlendirildiği zaman, başarıyla sağlıklı bir biçimde sağlanamayan özdeşim bireyi olumsuz yönde etkiler. Bunu erken dönem nesne ilişkilerimde yaşantılayan birey, üstbenlik yapılanmasında da yetersizlikler yaşar, içini doldurmaya çalışan fakat bunu bir türlü başaramayan birey yoğun bir biçimde değersizlik duygusunu yaşamak ve bu duyguyu tanımak zorunda kalır. Farklılaşmaya tahammül edemeyen, çatışma ve dürtü vermeyen, depresif kurumuşlukla başetme çabası içerisine düşen bireyin durumu duygusal doygunluğa erişmeden antidepresif savunmalar kullanan ve kimliğinde depresif temaları barındıran bir bozukluk ve hastanın içsel süreçleri olarak ele alınır (Güler, 2012).

Bilindiği üzere, narsisistik kişilik bozukluğu (NKB), kişinin kendisine yönelttiği aşırı derecede şişirilmiş bir beğeniyle birlikte başkalarına karşı aşırı küçümseme, umursamazlık ve buna eşlik eden yüksek düzeyde eşduyum (empati) eksiliğiyle ortaya çıkan bir kişilik örüntüsüdür. Bu kişilik örüntüsü kişiye mesleki ve sosyal hayatta sorunlar çıkarmakta ve kişinin bu sorunlarla yoğun ve bunaltıcı bir sürece girmesine yol açmaktadır. Bozukluğu betimsel ve kavramsal özellikleri kapsamında incelediğimiz zaman birçok kuramcı tarafından farklı psikoseksüel gelişim basamaklarında yaşanan sorunlara dikkat çekilmekte ya da kişinin nesnesiyle olan tasarımıyla farklı dönemler üzerinde durulmaktadır. Buna rağmen bozukluk klinik açıdan değerlendirildiği zaman kuramcılarının hemfikir olduğunu ve benzer tablolarla bozukluğu tanımladıkları görülmektedir (Doğan ve ark., 2007). Narsisistik kişilik bozukluğu sahip olduğu semptomlardan dolayı erken dönemde gelişim göstermekte ve olması gerektiğinden daha az nesne yatırımları ile gelişmektedir. Buna bağlı olarak bu kişilikteki bireyler ilkel savunma mekanizmalarını kullanmaktadırlar. Klinik olarak dışa dönük kabul edilen narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerin, psikopatolojik olarak beklenenin aksine ‘içsel’ bir yapı gösterdikleri söylenebilir. Kişilik bozukluklarında temel patolojiye bakıldığında zaman yeterli düzeyde ‘dışallaştıramama’ (bilinçdışı çatışmaların dışa aksettirilememesi) bozuklukların nedenleri arasında sayılabilmektedir. Kişinin kendisini nesnelerle buluşturamadığı her çeşit durumda patolojiden bahsedilmektedir. Dinamik bir bakış açısıyla diyebiliriz ki, narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireyler narsistik çekirdeklerine olması gerektiğinin çok üzerinde sadakat ile bağlılık gösteren ama aynı zamanda da narsisistik çekirdeklerini

bir o kadar değersizleştiren, içe en fazla dönük ve patoloji seviyesi en yüksek kişilik örgütlenmesidir (Ceylan, 2010). Yapılan bir araştırmada narsistik kişilik ile kurumsal bağlılık arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Çıkan sonuçlarda narsistik kişilik ile örgütsel bağlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak, narsistik kişilik özellikleri ile devamlılık bağlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 'Üstünlük' ile 'genel örgütsel bağlılık' ve 'devamlılık bağlılığı' arasında anlamlı ve ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Sömürücülük ile devamlılık bağlılığı arasında da benzer ilişki olduğu görülmüştür. Sağlık Astsubay Meslek Yüksekokulu öğrencilerine GATA tarafından yapılan bu araştırma sosyal psikoloji alanına da katkı sağlamaktadır. Bu da gösteriyor ki narsisizm sadece klinik vakalarla çalışılmamakta, aynı zamanda sosyal literatürde de kendine yer bulmaktadır (Cihangiroğlu, 2012). Meslek liselerinde eğitim görmekte olan, lise öğrencilerine uygulanan ve narsistik özelliklerinin internet bağımlılığı ve siber zorbalığı yordama düzeyinin yol analizi ile incelenmesi hedeflenen bir araştırmada narsisizmle siber zorbalık arasında dolaylı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Özellikle narsistik bir kişilik ürünü olarak karşımıza çıkan 'hak iddia etmek', internet bağımlılığındaki yoksunluk ve kontrol güçlüğüyle; narsistik bireylerde görünen narsistik 'üstünlük' özelliği ise internet bağımlılığındaki 'sosyal izolasyon ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Aynı zamanda, narsistik 'sömürmecilik' puanlarının, internet bağımlılığı 'kontrol güçlüğü' puanlarını olumsuz bir etki çerçevesinde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ekşi, 2012).

Sonuç

Narsisizm psikoloji alanında normal ve patolojik narsisizm olmak üzere iki düzeyde ele alınmaktadır. Bireyin kendine verdiği değerin ve kendine yönelik önemseme duygusunun en yüksek seviyede olması ve başkalarından gelen kendisine yönelik geri bildirimlerin kendisini etkilemesine izin vermediği durum normal narsisizm olarak tanımlanmaktadır (Rozenblatt, 2002). Patolojik narsisizmde ise birey içsel süreçlerinde benliğini sağlam tutabilmek adına başkalarının geri bildirimlerine aşırı ihtiyaç duyarken bu duygusunu dışarıya tamamen zıt bir tavırla yansıtır, kendine karşı sonsuz özgüvenli ve başkalarından gelen geri bildirimleri önemsemez bir tavır takınmayı yeğler (Kernberg, 1975). Kişilik bozukluğu çerçevesinde tanımlanan narsisizm, Narsistik Kişilik Bozukluğu adını almakta ve bireyin kendini olduğundan da önemli olarak algılayıp aşırı beklentiler içerisinde aşırı beğenilme ve onaylanma ihtiyacı hissettiği ve eşduyum yapmaktaki yetersizliği ile kavramlaştırılan kişilik yapısıdır (Kohut, 1977).

Yukarıda görüldüğü gibi narsisizmle ilgili birçok farklı alanda araştırmalar mevcuttur. Günümüzde birçok alanda olduğu gibi psikoloji alanında da bu bağlamda araştırmalar hızla artmaktadır. Psikolojinin de çeşitli alt alanlarında (sosyal, endüstriyel vb.) gerek kişilik yapılanmaları gerekse kişilik bozuklukları üzerine yapılan birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmaların birçoğu birbirinden farklı alanlarda ve bağımsız olarak sürdürülmekte ve sonuçlanmaktadır. Ancak Narsistik Kişilik Bozukluğu alanında objektif/projektif testlerle yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yapılan literatür araştırması sonucunda şimdiye kadar “narsistik kişilik bozukluğu”yla ilgili herhangi bir gözden geçirme çalışmasına rastlanmamıştır. “Narsistik kişilik bozukluğu”yla ilgili araştırmaların artırılması da bu konudaki literatüre büyük katkı sağlayacaktır. Yapılmış olan araştırmaların büyük bir çoğunluğu ise olgu sunumu şeklindedir. Bu kapsamda yürütülen literatür çalışmasında bu konuyla ilgili K.K.T.C.’de yapılan hiçbir araştırmaya rastlanmamıştır.

Kaynaklar

- Ames, D. R., Rose, P. ve Anderson, P. C. (2006). The NPI-16 as A Short Measure of Narcissism, *Journal of Research in Personality*.
- Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder. Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatr Clin North Am* 12.
- Anlı, İ. ve Bahadır, G. (2007). Kendilik Psikolojisine Göre Narsisistik Ve Sınır Kişilik Bozukluğu. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, Cilt 27.
- Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanterinin Türkçeye Standardizasyonu, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 11/1.
- Cansever, G. (1963). Psikolojik testler, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Ceylan, M. E. (2010). Kişilik bozukluklarında semptomatolojik ve sendromal devamlılık: Bir psikoperiyodik cetvel oluşturabilir miyiz? *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 20(2):189-192.
- Cihangiroğlu, N. (2012). Narsistik kişilik ile kurumsal bağlılık arasında bir ilişki var mıdır? *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 11(2):119-126.
- Dorland, W. A. Newman (1986), *The American Illustrated Medical Dictionary*, Press. Saunders Company, 22. Edition, Philadelphia.
- Doğan, S., Uğurlu, M. ve Canat, S. (2007). Narsisistik kişilik bozukluğu. *Dahili Tıp Bilimleri Psikiyatri Dergisi*, 3(12):53-60.
- Doğaner, İnci (1996), “Narsisistik Kişilik Bozukluğu”, *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, Cilt no:1, Sayı:3
- Ekşi, F. (2012). Narsistik kişilik özelliklerinin internet bağımlılığı ve siber zorbalığı yordama düzeyinin yol analizi ile incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* , 12(3):1683-1706.
- Evren, C. (1997), *İzm’ler Dizisi: Narsisizm*, BDS Yayınları, İstanbul.
- Freud, S. (1914). Narsisizm Üzerine ve Scherber Vakası, (Çeviri: Mustafa Atakay), 2. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2006.
- Güler, A. (2012). Depresif Bulguları Olan Narsisistik Olgunun Rorschach Testiyle Değerlendirilmesi, *Yansıtma Dergisi*, sayı :17.

- Güleç, C. ve Köroğlu, E. (1998), Psikiyatri Temel Kitabı, Hekimler Yayın Birliği, Cilt:2, Ankara.
- Hyman, S. (1989), Acil Psikiyatri, Çev: İ. Doğaner, A. Ayan, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, No:133, İzmir
- İlkay, E. (2002). Cerrahpaşa Psikiyatri. İstanbul Üniversitesi, Yayın No: 4326, İstanbul. Hyman, Steven (1989), Acil Psikiyatri, Çev: İ. Doğaner, A. Ayan, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, No:133, İzmir.
- Kernberg, O. (1975). Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm. Çeviren. M Atakay, Birinci Basım, 1999, Metis Yayınları.
- Kernberg, O. (1985). Borderline conditions and pathological narcissism. Northvale London: Jason Aronson Inc. <http://www.sevdasari.com/narsisistik.htm>. 1.11.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Kohut, H. (1971). The analysis of the Self. New York: International University Press.
- Kohut, H. (1977). Restoration of the Self. New York: International University Press.
- Köroğlu, E. (1994). DSM-IV: Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı, Çev: E. Köroğlu, Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington D.C.
- Mahler, M. S. (1968). On Human Sybiosis and The Vicissitudes of Individuation. New York: International University Press.
- Temel, D. (2008). The Role Of Perceived Social Problem Solving, Narcissism, Self esteem And Gender In Predicting Aggressive Behaviors Of High School Students. A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Science Of Middle East Technical University.
- Terbaş, Ö. (2004). Kendilik Psikolojisi Kuramına Göre Kendilik Bozukluklar : Bir Olgu Sunumu. Türk Psikiyatri Dergisi. Sayı: 15.
- Timuroğlu, K. ve İşcan, F. (2008). İşyerinde Narsisizm ve İş Tatmini, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:22, Sayı: 2 Özmen, Erol (2012), Kendini Tanıma Rehberi, Sistem Yayıncılık, Kırsadan Hisseler Dizisi. <http://www.psikoloji.web.tr/narsisizm.htm>. 1.11.2012 tarihinde edinilmiştir.
- Özakkaş, T. (2006). Narsisistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları, İstanbul: Litera Yayıncılık.

- Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A. ve İçmeli, C. (2008). Deprem Sonucu Gelişen Travma Sonrası Stres Bozukluğu İle Kişilik Bozuklukları Arasında İlişki. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*.
- Özsaydın, S. (1984). *Psikiyatri Sanal Matbaacılık*, cilt:7, İstanbul.
- Öztürk, O. (2002). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Feryal Matbaası, 9.Baskı, Ankara.
- Özmen, E. (2006). *Kendini Tanıma Rehberi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, Kıssadan Hisseler Dizisi.
- Penney, L. (2002). Workplace Incivility and Counterproductive Workplace Behavior (Cwb): What Is The Relationship And Does Personality Play A Role, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Psychology College of Arts and Sciences University of South Florida.
- Popper, M. (2002), “Narcissism and attachment patterns of personalized and socialized charismatic. Leaders”, *Journal of Social and Personal Relationships*, 19 (6), ss.798–809
- Rapier, M. L. (2005). “An interview Study of Narcissistic Executives: Piercing The Corporate Veil of Narcissism In The Workplace” Saybrook Graduate School and Research Center, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Rose, P. (2002). *The Happy and Unhappy Faces of Narcissism. Personality and Individual Differences*.
- Rozenblatt, S. (2002). *In Defence of Self: The relationship of Self- Esteem and Narcissim to Aggressive Behavior* Long Island University, Psychology, Yayınlanmış Doktora Tezi, USA.
- Ozan, E., Kırkpınar, İ., Aydın, N., Fidan, T. ve Oral, M. (2008). Narsistik Kişilik Bozukluğu Gelişim Süreçleri ve Yaşamı. *RCHP* 2: 1-2.
- Sayar, K. (2003). Benlik; o yakın soru, o uzak ülke. *Bilge Adam*;1: 11,17.
- Schafer, R. (1967). *Projective Testing and Psychoanalysis*. N.Y.: International Universities Press, Inc.